

sociální právo

Zimní semestr

Některé důležité mezinárodní dokumenty z oblasti sociálních práv

- **Všeobecná deklarace lidských práv**
- **Mezinárodní pakt o hospodářských sociálních a kulturních právech**
- **Amsterdamská smlouva**
- **Evropská sociální charta**
- **Evropský sociální program**
- **Charta základních lidských práv pracujících EU**
- **Zelená a Bílá kniha**

Směrnice Evropského parlamentu k aktuálně probírané výukové látce

Charakteristika sociálního práva

metodické označení těch součástí lidských práv, která vymezují sociální záruky důstojné lidské existence.

Práva jsou obsažena v čl. 22 – 25 Všeobecné deklaraci lidských práva a v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Jsou předmětem sociálního zabezpečení poskytovaného státem z veřejného rozpočtu

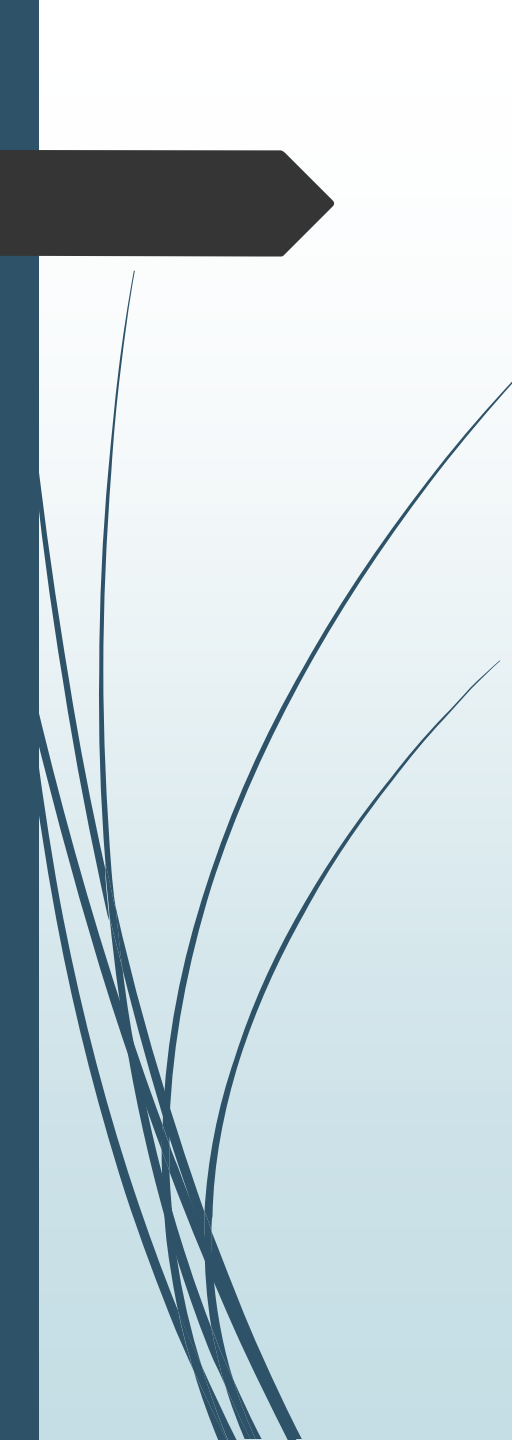

Definice sociálních práv

„práva občana a člověka, jejichž cílem je vyrovnání sociálních rozdílů,

v podobě nedostatků jedinců a určitých skupin obyvatel:

- **v materiálním zajištění,**
- **rovnosti příležitostí**
- **možnosti vlastního uplatnění a rozvoje“**

Sociální právo vychází

ze společenského **smluvního vztahu**, mezi státem a potřebnými.

Potřební **přijímají**

jisté omezení svých osobních svobod
výměnou

za garanci udržení společenské jednoty,
stability a solidarity.

Sociální právo jako součást lidských práv

upravují sociální záruky lidské existence. Mezi základní sociální práva je možné řadit práva na:

- **práci a na náležitou přípravu na povolání,**
- **uspokojivé pracovní podmínky,**
- **životní úroveň,**
- **na rodinu,**
- **na sociální zabezpečení,**
- **na sdružování.**

Čl. 25 Všeobecné deklaráce lidských práv (schválená v roce 1948)

„Každý má právo na takovou životní úroveň, která by byla s to, zajistit jeho zdraví a blahobyt i zdraví jeho rodiny

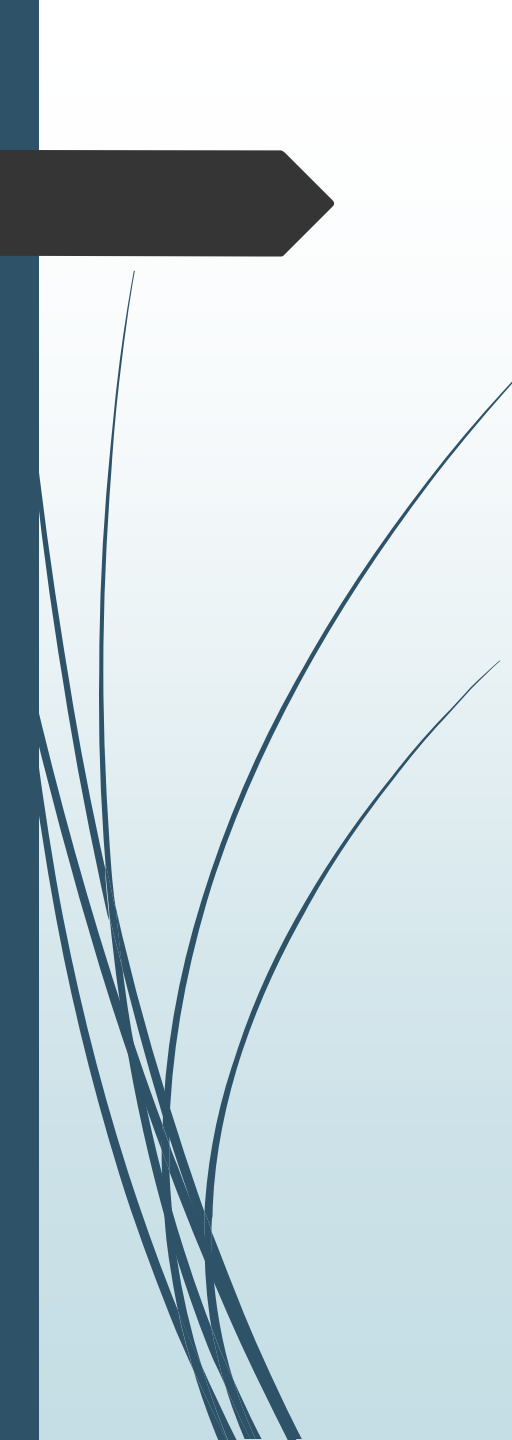
(výživa, šatstvo, byt a lék. péče, nezbytná sociální opatření, právo na zabezpečení v nezaměstnanosti, v nemoci, při nezpůsobilosti k práci, při ovdovění, ve stáří, ztráty výdělečných možností, nastalé v důsledku okolností nezávislých na jeho vůli).

Sociální právo a stát

souhrn práv, ze kterých těží občan v rámci svého působení ve vztahu k jednotlivcům, skupinám či ve vztahu ke státu.

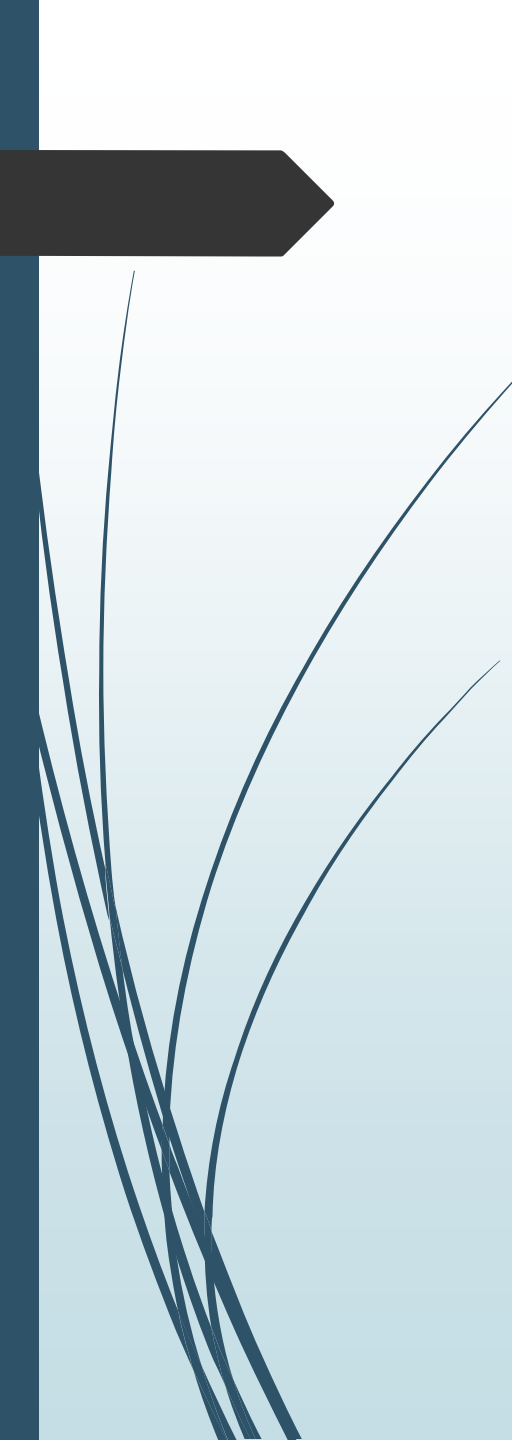
Práva mohou být občany vymáhána pouze tehdy, jsou-li ze strany státu zajištěny všechny podmínky pro jejich plné uplatnění.

Většinou je nelze bez dalšího, soudně vymáhat

Sociální stát

- vznik 40 léta 20 století
- je demokraticky organizována moc, realizovaná prostřednictvím státní moci (**zákonodárná, výkonná, soudní**)
- poskytuje **sociální zabezpečení** umožňující předejít, překonat či zmírnit sociální rizika
- zajišťuje **kvalitní úroveň služeb pro občany** bez rozlišení společenského statutu

Sociální stát

- je spojován se státní mocí ve společnosti a jejím rozdělováním
(státní správa, samospráva)
- podstatu tvoří vládou chráněná minimální úroveň příjmu, výživy, zdraví, bydlení a vzdělání pro každého
- zabezpečuje redistribuci příjmů a důraz klade na rovnost příležitostí pro mladé

Cíl sociálního státu

Jak uvádí GOODIN, Robert E., et al. *The Real World of Welfare Capitalism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999. [Dostupné online](#). [ISBN 0-521-59639-4](#),

patří zde:

- zajištění **prosperity, sociální rovnosti**
- zajišťování **sociální integrace** a zamezování sociální exkluzi,
- zajišťování sociální stability,
- zajišťování **nezávislosti jednotlivců**
- **omezování chudoby**

Stát v sociálním právu poskytuje podporu v oblastech:

- **rodičovství a mateřství,**
- **rodiny, její nezaopatřenosti,**
- **nemocech, úrazech,**
- **invalidity,**
- **stáří,**
- **smrti,**
- **nezaměstnanosti, chudoby (soc.vyloučení).**

Sociální právo

je právní disciplínou, která se zabývá legislativním ukotvením sociálních práv.

V každé zemi uplatňující sociální politiku je **specifická legislativa. Mezinárodní dokumenty:**

- Všeobecná deklarace práv,
- Mezinárodní pakt o hospodářských sociálních a kulturních právech,
- Evropská sociální charta
- Listina základních práv EU

Evropská sociální charta (Charta)

Sdělení MZV č.14/2000 Sb. m. s., podepsána představiteli
ČSFR ve Štrasburku 27.5.1992

byla ratifikována členskými státy Rady Evropy.

S Evropskou úmluvou o ochraně lidských práva a
základních svobod

**patří k základním pilířům smluvního systému ochrany
lidských práv v členských zemích Rady Evropy**

Význam pro rozvoj sociální politiky na evropské úrovni

Charta

stanovuje základních práv a principů, především
právo na práci, právo na spravedlivou odměnu za práci,
právo se organizovat či právo na ochranu zdraví.

V roce 1988 byl ve Štrasburku přijat Dodatkový protokol k Chartě, obsahuje dalších 12 práv,
např. **právo na stejné příležitosti a na rovné zacházení,**
právo na důstojnost v práci, právo na ochranu před chudobou a sociálním vyloučením či právo na bydlení.

Charta

Práva zde zakotvená mají

celoevropský charakter

a jsou uznávána všemi státy, které Chartu podepsaly.

Charta uvádí způsob naplnění těchto práv.

Konkrétní přijetí opatření jsou na jednotlivých členských státech.

Druhy mezinárodních smluv (mezinárodních dokumentů)

o sociálním zabezpečení lze dělit podle charakteru **na 3 typy:**

Proporcionální (ČSFR, dnes ČR, uzavřela 35 států)

Teritoriální vycházejí z principu trvalého pobytu pojištěnce. Tzn., že dávku přiznává ten stát, ve kterém má žadatel ke dni vzniku nároku trvalý pobyt

Kombinované (proporcionální s teritoriálním prvkem) - jedná se o smlouvy se **Slovenskem, Ukrajinou a Ruskem.**

Teritoriální prvek je obsažen v ustanoveních týkajících se **hodnocení dob pojištění získaných k určitému datu**

Ochrana sociálních práv na evropské úrovni

od zásad k opatření, pro silnou sociální Evropu

EU slaví 7 výročí evropského pilíře sociálních práv - sociální summit (konal se v Göteborgu v roce 2017)

Iniciativy summitu:

**transparentnost platů, rovnost žen a mužů,
minimální mzdy, investice do dovedností,
boj proti dětské chudobě, ochrana bezpečnosti
a zdraví zaměstnanců.**

Evropský pilíř sociálních práv

V březnu 2021 předložila Komise Akční plán pro evropský pilíř soc. práv (AP). Velká většina opatření stanovených v plánu byla Komisí buď přijata, nebo zahájena

Vlády členských států EU schválily soc. cíle EU do roku 2030 obsažené v AP a představily své vnitrostátní příspěvky k dosažení těchto cílů. (3 celounijní cíle)

Tři unijní cíle do roku 2030:

- Mělo by být zaměstnáno nejméně 78 % osob ve věku 20 - 64 let.
- Nejméně 60 % všech dospělých osob by se mělo každoročně účastnit odborné přípravy.
- Oproti roku 2019 by se měl počet osob ohrožených chudobou nebo soc. vyloučením snížit alespoň o 15 mil. , včetně alespoň 5 mil. dětí.

Některé z iniciativ přijatých za účelem realizace pilíře v soc. právu EU

- **Rovné příležitosti a přístup na trh práce**
- **Spravedlivé pracovní podmínky**
- **Sociální ochrana a začleňování**

Rovné příležitosti a přístup na trh práce

- spolupráce veřejných a soukromých subjektů, **poskytovatelé odborného vzdělávání a přípravy a komory**, které se zavazují ke konkrétním vzdělávacím příležitostem pro práce schopné v celé EU,
- **nerovnosti žen a mužů** (mj. řešení nedostatečného zastoupení žen na trhu práce a rozdílů v odměňování žen a mužů),
- **strategie práv osob se zdrav. postižením pro období 2021-30**, přispívají k zajištění soc. začlenění a ekonomické autonomie osob se zdrav. postižením prostřednictvím zaměstnávání

Spravedlivé pracovní podmínky

Nabytím platnosti **Směrnice o přiměřených minimálních mzdách v EU**, cílem je **zajistit, aby se práce vyplatila**, (zlepšení přiměřenosti minimálních mezd v zemích EU.

Strategický rámec pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021 - 27 **stanoví opatření nezbytná ke zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců v příštím období**

(např. snížení expozice azbestu, který může způsobit rakovinu, zavést ještě přísnější limitní hodnotu expozice azbestu na pracovišti).

Sociální ochrana a začleňování

Cíl Evropské strategie je zajistit kvalitní, cenově dostupné a přístupné pečovatelské služby v EU, zlepšit situaci osob, potřebující péči a podporu, i těch, kteří o ně pečují

Členské státy EU přijaly návrh Komise týkající se **záruk pro děti**. Cílem je poskytnout dětem bezplatný a účinný přístup ke službám, podporovat rovné příležitosti pro děti ohrožené chudobou nebo soc. vyloučením včetně bezdomovectví.

zásady evropského pilíře sociálních práv

Akční plán ze 4. 3. 2021

Posloužil jak vodítko k silné sociální Evropě,
je spravedlivá, inkluzivní.

Zásady proměnit v činy a učinit je pro občany
skutečností.

Zásady evropského pilíře sociálních práv

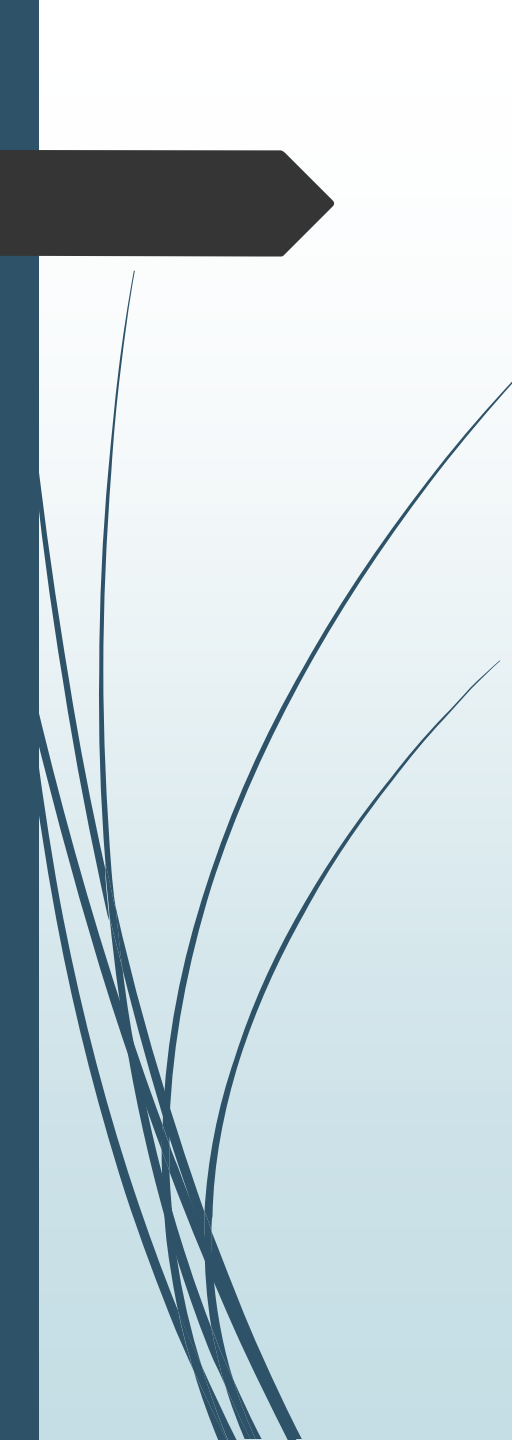
1. Všeobecné a odborné vzdělávání a celoživotní učení
2. Rovnost žen a mužů
3. Rovné příležitosti
4. Aktivní podpora zaměstnanosti
5. Bezpečné a adaptabilní zaměstnání
6. Informace o pracovních podmínkách a ochrana v případě propuštění
7. Sociální dialog a zapojení pracovníků Rovnováha mezi pracovním a soukromým životem
8. Rovnováha mezi pracovním a soukromým životem
9. Zdravé, bezpečné a dobře uzpůsobené prac. prostředí a ochrana údajů

Zásady evropského pilíře sociálních práv

- 10. Péče o děti a podpora dětí
- 11. Sociální ochrana
- 12. Podpora v nezaměstnanosti
- 13. Minimální příjem
- 14. Příjem ve stáří a důchody
- 15. Zdravé, bezpečné a dobře uzpůsobené pracovní prostředí a ochrana údajů
- 16. Péče o děti a podpora dětí
- 17. Sociální ochrana

Zásady evropského pilíře sociálních práv

-
- 18. Podpora v nezaměstnanosti
 - 19. Minimální příjem
 - 20. Příjem ve stáří a důchody
 - 21. Zdravotní péče
 - 22. Začlenění osob se zdravotním postižením
 - 23. Dlouhodobá péče
 - 24. Bydlení a pomoc pro osoby bez domova
 - 25. Přístup k základním službám
 - 26. Mzdy

Česká republika

Orgány v sociální politice

- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Úřad práce ČR
- Česká správa sociálního zabezpečení
- Státní úřad inspekce práce
- Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
- Kraj
- Obec

Ministerstvo práce a sociálních věcí

je **ústředním orgánem státní správy**, specializovaný orgán s působností na celém území státu. V čele stojí ministr, člen vlády, který je na návrh premiéra jmenován prezidentem

Kompetence ministerstva upravuje zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Mezi jeho oblast působnosti patří mj.:

- **pracovněprávní vztahy, bezpečnost práce**, rekvalifikace a zaměstnanost, kolektivní vyjednávání,
- mzdy a ostatní odměny za práci, důchodové zabezpečení, nemocenské pojištění, sociální péče, péče o pracovní podmínky žen a mladistvých, právní ochrana mateřství,
- péče o rodinu a děti, péče o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc a pro další otázky mzdové a sociální politiky.

Spolu s Ministerstvem financí připravuje a předkládá vládě návrhy právních úprav v oblasti odměňování státních zaměstnanců

Úřad práce České republiky

Vznikl na základě zákona č.73/2011 Sb., o **Úřadu práce České republiky**, ve znění pozdějších předpisů, je jedním z **územních orgánů státní správy**, správní úřad, který má **celostátní působnost**. Úřad práce České republiky **řídí generální ředitel**.

V Úřadu práce České republiky působí:

- **generální ředitelství, krajské pobočky**, jejichž součástí jsou **kontaktní pracoviště** a pobočka pro hlavní město Praha. Úřad práce plní úkoly v oblastech
- **zaměstnanosti, ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele, státní sociální podpory,**
- **dávek pro osoby se zdravotním postižením, příspěvku na péči, pomoci v hmotné nouzi,**
- **inspekce poskytování sociálně-právní ochrany, dávek pěstounské péče, náhradního výživného pro nezaopatřené dítě, služby péče o dítě v dětské skupině.**

Úřad práce **je přístupovým místem pro zajištění elektronické komunikace** v oblasti sociálního zabezpečení a zaměstnanosti mezi členskými státy Evropské unie.

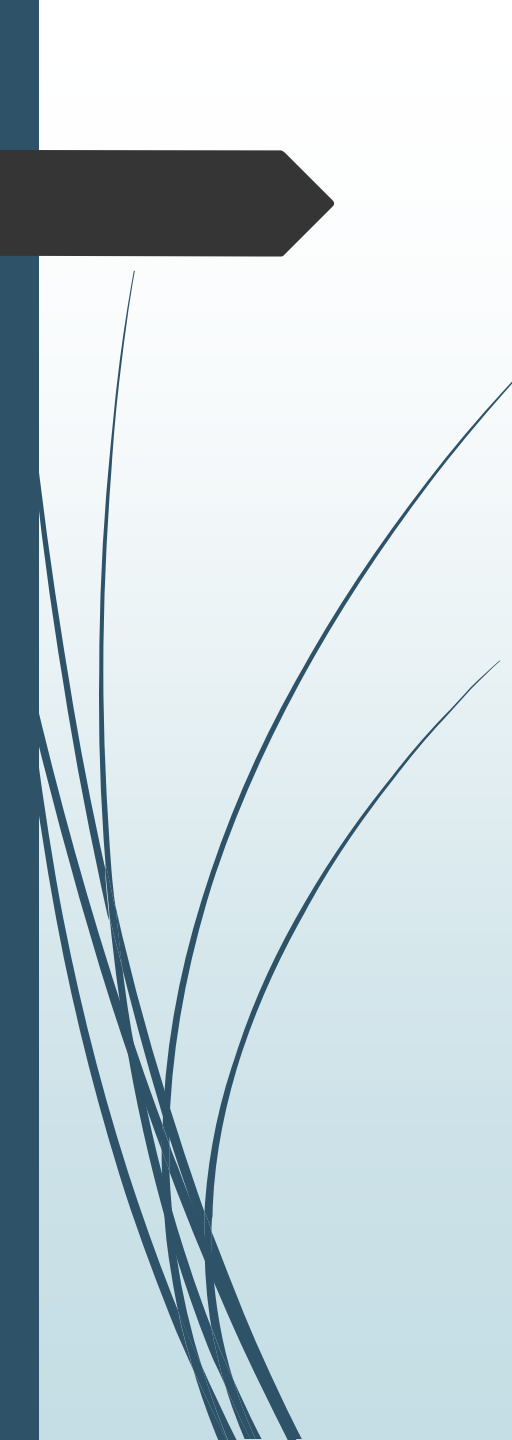
Česká správa sociálního zabezpečení, organizace a realizace

V souladu se zákonem č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení ve znění pozdějších předpisů je vymezená působnost České správy sociálního zabezpečení včetně územních orgánů ČSSZ, **Institutu** posuzování zdravotního stavu a **orgánů státní správy a sociálního zabezpečení a k výběru příspěvku na státní politiku zaměstnanosti**, úkoly občanů a zaměstnavatelů při provádění sociálního zabezpečení a řízení ve věcech důchodového pojištění a důchodového zabezpečení, včetně řízení ve věcech pojistného na sociální zabezpečení a **příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, státní sociální podpory, pomoci v hmotné nouzi** a sociální péče a ve věcech osob zdravotně znevýhodněných.

- výběr pojistného na důchodové a nemocenské pojištění, součástí je i lékařská posudková služba, která rozhoduje o tom, zda bude občanovi v případě nepříznivého zdravotního stavu prodloužena nemocenská, nebo mu bude přidělen invalidní důchod a nebo jiná pomoc v podobě dávek od Úřadu práce ČR
- spolupracuje s úřady sociálního zabezpečení členských států EU.

Pojistné je vybíráno jak od zaměstnanců, tak od zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečných.

Za sociální pojištění odvádí zaměstnanec 7,1% z hrubé mzdy a výše odvodu zaměstnavatele činí 27,8%, co se týče zdravotního pojištění jeho výše, kterou odvádí zaměstnanec je 4,5% z hrubé mzdy a zaměstnavatel odvádí 13,5%.

Česká správa sociálního zabezpečení, organizace a realizace

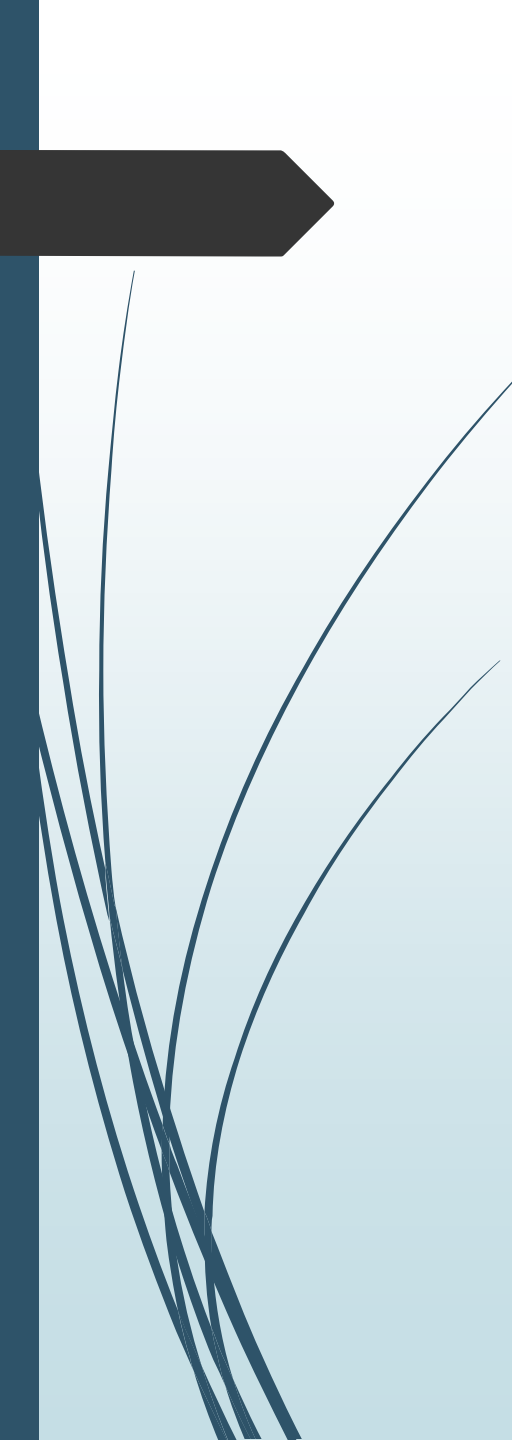
Orgány sociálního zabezpečení jsou:

Ministerstvo práce a sociálních věcí,

- Česká správa sociálního zabezpečení
- územní správa sociálního zabezpečení (okresní správa sociálního zabezpečení)
- Institut posuzování zdravotního stavu,
- Ministerstvo vnitra,
- Ministerstvo spravedlnosti,
- Ministerstvo obrany.

Česká správa sociálního zabezpečení rozhoduje mj.:

- **o dávkách** důchodového pojištění, pokud není stanoveno, že o nich rozhoduje jiný orgán sociálního zabezpečení, a zařizuje výplaty těchto dávek,
- **o povinnosti občana** vrátit dávku důchodového pojištění poskytnutou neprávem nebo v nesprávné výši, pokud je o této dávce oprávněna rozhodovat,
- **o povinnosti zaměstnavatele** nahradit neprávem vyplacené částky na dávce důchodového pojištění, pokud je o této dávce oprávněna rozhodovat,
- **o odvoláních proti rozhodnutí územní správy sociálního zabezpečení**,
- **o odstranění tvrdostí**, které by se vyskytly při provádění sociálního zabezpečení, pokud jí bylo v jednotlivých případech svěřeno,
- o převodech důchodových práv podle zákona o důchodovém pojištění a zařizuje tyto převody,
- **jedná před soudem** v řízení o přezkoumání rozhodnutí ve věcech sociálního zabezpečení,
- plní úkoly při výplatě dávek sociálního zabezpečení do ciziny,

Institut posuzování zdravotního stavu

se sídlem v Hradci Králové. Institut je správním úřadem s celostátní působností.

- **posuzuje** zdravotní stav a pracovní schopnost občanů v rozsahu stanoveném citovaným zákonem,
- **doporučuje** v rámci kontrolní lékařské prohlídky zařazení fyzických osob, které přestaly být invalidními, na pracovní rehabilitaci podle zákona o zaměstnanosti,
- **vyrozumívá** písemně ošetřujícího lékaře o tom, že občan, který je dočasně práce neschopný, byl uznán invalidním na základě soudního řízení o žalobě,
- **zajišťuje podklady** k posuzování zdravotního stavu v rozsahu vyplývajícím z přímo použitelných předpisů Evropské unie a z mezinárodních smluv,
- **spolupracuje** s územními správními soc. zabezpečení při poskytování odborné pomoci občanům a zaměstnavatelům ve věcech sociálního zabezpečení

Státní úřad inspekce práce

- kontrolní činností spolu s osmi oblastními inspektoráty práce.

Jejich vznik a působnost upravuje **zákon** č. 251/2005 Sb. , **o inspekci práce**, ve znění pozdějších předpisů (SÚIP).

Zákon upravuje **zřízení a postavení orgánů inspekce práce** jako kontrolních orgánů **na úseku** ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek, **působnost a příslušnost orgánů inspekce práce, práva a povinnosti při kontrole** a sankce za porušení stanovených povinností. Úkolem, je kontrola dodržování povinností, které vyplývají z pracovněprávních předpisů spolu s zajištěním bezpečnosti práce a prevence.

SÚIP vede **generální inspektor** a je také nadřízeným služebním úřadem jednotlivých inspektorátů práce. Mezi další činnosti úřadu patří poradenská, konzultační a osvětová činnost

Úřad a inspektoráty kontrolují dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů mj.:

- z nichž vznikají zaměstnancům, příslušnému odborovému orgánu nebo radě zaměstnanců nebo zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci²⁾ práva nebo povinnosti v pracovněprávních vztazích včetně právních předpisů o odměňování zaměstnanců, náhradě mzdy nebo platu a náhradě výdajů zaměstnancům,
- stanovících pracovní dobu a dobu odpočinku,
- k zajištění bezpečnosti práce,
- k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a právních předpisů o bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení,
- o zaměstnávání zaměstnankyň, mladistvých zaměstnanců³⁾, zaměstnanců pečujících o děti, jakož i zaměstnanců, kteří prokázali, že převážně sami dlouhodobě pečují o fyzickou osobu,
- upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětm

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (ÚMPOD)

Hlavním úkolem je **zajistit práva dětí** v případech, kdy přesahují hranice České republiky.

odborníci z oblasti práva a psychologů a další zkušení zaměstnanci.

ÚMPOD **spolupracuje** s rodinami a se sociálními pracovníky, soudy, orgány sociálně právní ochrany dětí v ČR, tak i v zahraničí.

Úřad vychází ze základních hodnot, a to z **otevřenosti, profesionality, vstřícnosti a dítěti na prvním místě**

Odbory sociálních věcí krajů, obcí (měst)

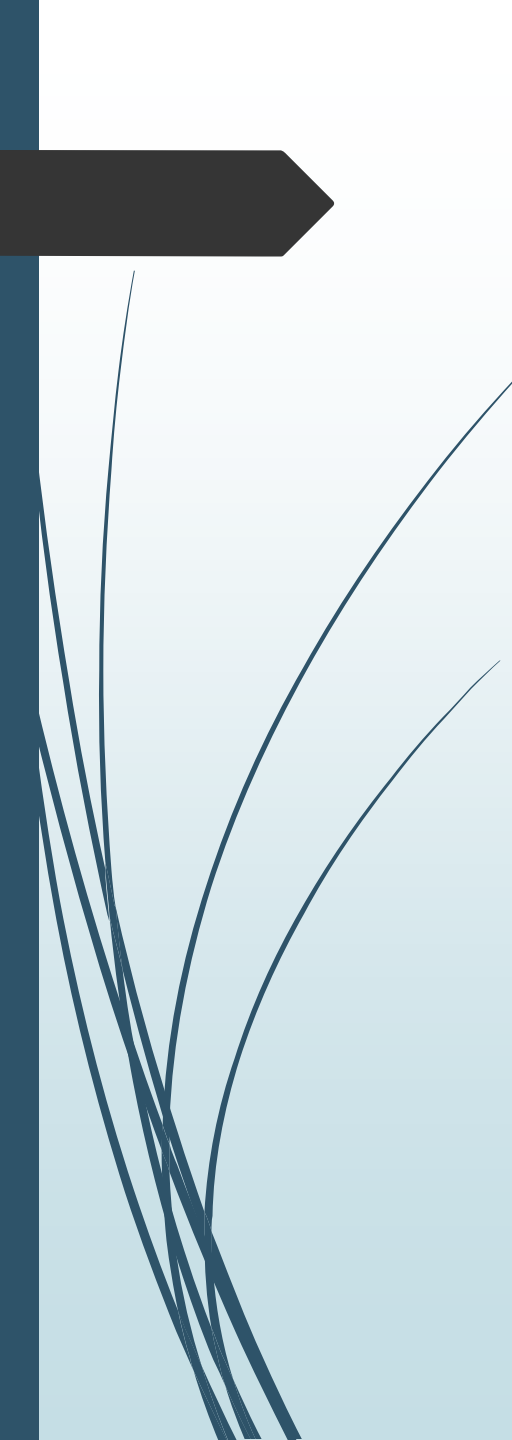
Odbory sociálních věcí krajů, obcí (měst) vykonávají za stát, státní správu a to v rámci přenesené působnosti.

Rozhodují o právech, právem chráněných zájmech občanů či jiných potřebných,

Obce, kraje - jejich činnost se dotýká i **samosprávy např.** pomoc při chodu klubů seniorů, pečovatelské služby, evidence o umístění občana obce do bytů nebo domovů určených pro seniory nebo osoby zdravotně postižené. V oblasti zabezpečování sociální politiky, zjišťují stav a též zajišťují sociální potřeby občanů a podporu sociálního rozvoje společnosti.

V rámci samostatné působnosti mj. zajišťuje funkci veřejného opatrovníka, metodicky řídí příspěvkové organizace a organizační složky, pokud byly zřízeny. Je povinen předkládat o chodu a činnostech informace radě obce a zastupitelstvu obce. Zabezpečuje podklady pro statistiku v pověřené oblasti.

V rámci přenesené působnosti, jde-li o obec s rozšířenou působností, mj. odpovídá za výkon státní správy svěřeného úseku, organizuje aktivity odboru, ustanovuje zvláštního příjemce pro výplatu dávek důchodového pojištění, podepisuje rozhodnutí ve správním řízení. V rámci součinnosti spolupracuje s institucemi např. Okresním soudem, Policií České republiky, Úřadem práce ČR, Probační a mediační službou, krajským úřadem.

Úkolem správního úřadu

je poskytovat pomoc a podporu občanům obce (města) v nesnázích, sociálně znevýhodněným, dále zjišťovat a řešit otázky týkající se péče o děti, rodiny v nouzi a dalších skupin potřebujících pomoc. **Odbory sociálních věcí se dělí na oddělení, např.:**

- oddělení rozvoje sociálních služeb,
- oddělení sociálního plánování a podpory
- oddělení sociálních věcí
- oddělení sociální pomoci,
- oddělení sociálně právní ochrany dětí,
- oddělení veřejného opatrovnictví a omezení svéprávnosti

Okruhy ke zkoušce

Charakteristika sociálního práva

Sociální právo

Soc.právo a sociální stát

Cíl sociálního státu

Poskytování podpory v soc.právu

Tři unijní cíle do roku 2030

Iniciativy přijaté k realizaci pilíře v soc. právu

Zásady evropského pilíře (alespoň š uveďte)